

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЮНИХ КОРИСТУВАЧІВ У БІБЛІОТЕКАХ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Консультація

Київ — 2016

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЮНИХ КОРИСТУВАЧІВ У БІБЛІОТЕКАХ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Консультація

ББК 78.349.5
М 77
УДК 023

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко.
Автор-укладач О.Б. Петренко.
Літературний редактор В.В. Зеленська.

Моніторинг та оцінка ефективності процесу національно-патріотичного виховання юних користувачів у бібліотеках України для дітей : консультація / Нац. б-ка України для дітей ; авт.-уклад. О.Б. Петренко. — К., 2016. — 20 с.

Консультація містить нормативно-правову базу щодо проведення моніторингу і оцінки в державних установах України, характеристику рівнів організації, результатів впливу та критерії оцінки національно-патріотичного виховання. Розрахована на бібліотечних працівників та всіх, хто прагне вдосконалити свою майстерність із проведення моніторингу та експертизи, задля покращення діяльності бібліотек для дітей із національно-патріотичного виховання.

© Національна бібліотека України для дітей

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АКТУАЛЬНОСТІ МОНІТОРИНГУ І ОЦІНЮВАННЯ В ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ

Сучасна світова практика доводить, що забезпечення належного управління і досягнення успіху в діяльності неможливе без моніторингу і оцінювання, проведення яких дозволяє передбачити ризики та труднощі впровадження тієї чи іншої програми, заходу (попереднє оцінювання), виявити чи все йде, як треба (проміжне), озирнутися назад і виявити здобутки та недоліки зробленої роботи. У світовій практиці моніторинг та оцінювання уже давно є обов'язковим і незамінним управлінським інструментом.

В Україні моніторинг та оцінювання ефективності діяльності як професійний напрям почав розвиватися відносно недавно. Хоча елементи моніторингу та оцінювання уже присутні в управлінській діяльності установ: аналіз політики, стратегічне планування, правотворчий процес та ін. Ця світова практика управління впевнено займає свою нішу в українських установах, у тому числі й бібліотеках для дітей. Цьому сприяли і зусилля Національної бібліотеки України для дітей (підготовлені методичні рекомендації «Моніторинг дитячого читання в бібліотеках України для дітей» (2007 р.), «Інформаційний моніторинг у бібліотеках для дітей» (2011 р.) та української неурядової організації «Творчий центр ТЦК». Організацією для розвитку промоції моніторингу та оцінки в країні у 2011 році започатковано Школу з моніторингу та оцінки, мета якої – підготовка місцевих спеціалістів з оцінки, підвищення професійного рівня спеціалістів-практиків із моніторингу та оцінки проектів, програм, місцевих політик, організаційного розвитку.

Завдяки Українській бібліотечній асоціації та фінансовій підтримці програми «Глобальні бібліотеки «Бібліоміст – Україна» на базі цієї Школи отримали професійні знання і навички проведення моніторингу та оцінки діяльності бібліотек фахівці бібліотек для дітей.

Наразі в Україні створено Українську асоціацію оцінювання, яка продовжує справу промоції моніторингу та оцінки в країні, плануючи підняти її на новий рівень. Із цієї метою асоціація підготувала видання «Глосарій термінів із моніторингу та оцінювання» українською мовою з наданням еквівалентних термінів англійською та російською. Створення глосарію дало можливість досягнення спільного розуміння та вживання термінів із моніторингу і оцінювання українською мовою, що значно полегшує комунікацію

в професійній спільноті, а також сприяє результативному та ефективному проведенню моніторингу та оцінювання.

Свідченням того, що моніторинг та оцінка перебувають у фокусі уваги урядового та неурядового секторів світової спільноти є ухвалення Генеральною Асамблеєю ООН у грудні 2014 року резолюції «Зміцнення потенціалу оцінки програм розвитку на рівні країн». Оцінювання є елементом державного управління з орієнтацією на результат (result-oriented public administration) та державної політики, яка базується на даних (evidence-based public policy-making).

На сьогодні в Україні діє цілий ряд нормативно-правових документів, що регулюють процедуру проведення моніторингу. Законодавчу основу для правового акту щодо використання оцінювання в Україні створюють Конституція України та Бюджетний кодекс України. Крім того деякі елементи використання моніторингу та оцінювання регулюються такими законодавчими актами України, як:

- Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 р. № 1602-III – регулює розробку прогностичних та програмних документів економічного та соціального зростання на короткий та середній термін.
- Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 25 червня 2009 року № 1562-VI, – визначає обов’язкове застосування соціально-економічної ефективності реалізації урядової програми, яка використовується для оздоровлення депресивних регіонів.
- Закон України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 року № 1621-IV – визначає обов’язкове оцінювання ефективності програм за економічними, соціальними та екологічними показниками.
- Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 621 «Про розроблення прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету» – програми соціально-економічного розвитку на короткотерміновий період мають впровадити оцінювання тенденцій економічного розвитку.
- Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 р. № 308 «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта» – схвалює методи процесу прийняття рішень та аналізу впливу нормативно-правових актів.

-
- Постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. № 106 «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» – затверджує порядок розробки державних програм, а також паспорт державної програми, який має містити блок оцінювання.
 - Розпорядження Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2006 р. № 504-р «Про схвалення Концепції вдосконалення системи прогнозних і програмних документів із питань соціально-економічного розвитку України» – визначає перелік стратегічних документів та закладає основу для розвитку стратегічного планування та попиту на оцінювання.
 - Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2002 р. № 538-р «Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі» – впроваджує оцінювання діяльності учасників складання бюджету, аналіз ступеня реалізації цілей.
 - Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 р. № 888-р «Про схвалення Стратегії модернізації системи управління державними фінансами» – визначає, що рішення мають базуватися на результатах оцінки, досвіді та оцінці майбутнього впливу. Процедура мають бути відкритими, прозорими та доступними для засобів масової інформації та громадянського сектору.
 - Наказ Міністерства фінансів України від 17.05.2011 № 608 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм» – регулює оцінювання ефективності державних програм у процесі складання державного бюджету та безпосередньо під час її виконання.
 - Наказ Міністерства економіки України від 24.06.2010 № 742 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення оцінки економічної і соціальної ефективності виконання державних цільових програм» – визначає алгоритм оцінювання ефективності програм місцевого рівня, методи оцінки синергетичних ефектів взаємодії програм місцевого рівня та оцінки інтегральних показників соціальної та економічної ефективності.
 - Наказ Міністерства фінансів України від 10.12.2010 N 1536 «Про результативні показники бюджетної програми» – схвалює загальні вимоги до результативних показників державної програми для головних розпорядників бюджетних коштів та інші.

Цей перелік правових актів неповний, він наведений із метою надати загальне уявлення про ступінь правової врегульованості оцінки у різних сферах державного сектору в Україні.

Отже, **мета консультації** – надати інформацію для бібліотекарів дитячих бібліотек щодо підвищення їхнього професійного рівня як спеціалістів-практиків із моніторингу та оцінки проектів, програм, заходів національно-патріотичного виховання користувачів-дітей, а також забезпечити практичність та дієвість бібліотек для дітей з організаційного розвитку проведення моніторингу та оцінювання ефективності національно-патріотичного виховання.

Нині в Україні робота з національно-патріотичного виховання у бібліотеках для дітей планується і проводиться на основі таких нормативно-правових документів:

- Указ Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки»;
- Указ Президента України від 13.11.2014 № 872 «Про День гідності та свободи»;
- Указ Президента України від 13.11.2014 № 871 «Про День Соборності України»;
- Указ Президента України від 14.10.2014 № 806 «Про День захисника України»;
- Указ Президента України від 24.09.2014 № 744 «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності»;
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 року № 1400 «Про затвердження плану заходів щодо національно-патріотичного виховання молоді на 2016 рік» та ін.

Це зумовлює необхідність вироблення нових змістовних організаційних форм їх реалізації.

Одним із важливих напрямів реалізації державної політики у сфері національно-патріотичного виховання є вимірювання ефективності діяльності суб'єктів цього процесу, зокрема і бібліотек для дітей. Це передбачено Указом Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки» (надалі Стратегія), статтю 4 «Основні напрями досягнення мети Стратегії» пункт «створення системи ефективного моніторингу у сфері національно-патріотичного виховання». До того ж стаття 11 «Реалізація, моніторинг

за впровадженням Стратегії» теж передбачає постійний моніторинг та оцінку ефективності виконання заходів із реалізації Стратегії. У статті наголошується, що «індикаторами ефективності реалізації заходів із національно-патріотичного виховання дітей та молоді мають стати, зокрема:

- збільшення відвідуваності дітьми та молоддю закладів, що популяризують культурні та національно-мистецькі традиції українського народу, а також експозицій музеїв, присвячених національно-визвольній боротьбі за незалежність і територіальну цілісність України;
- підвищення рівня знань у дітей і молоді про видатних особистостей українського державотворення, визначних вітчизняних учених, педагогів, спортсменів, провідних діячів культури і мистецтва, а також духовних провідників українського народу;
- збільшення передплати та обсягів розповсюдження україномовних дитячих і молодіжних друкованих видань;
- збільшення кількості глядачів на переглядах творів кіномистецтва, що розкривають героїчне минуле та сьогодення українського народу;
- розширення сфери застосування української мови дітьми та молоддю;
- збільшення кількості дітей і молоді, які пишаються своїм українським походженням, громадянством;
- збільшення кількості дітей і молоді, які подорожують в інші регіони України та до держав Європейського Союзу;
- збільшення чисельності членів громадських об'єднань, діяльність яких спрямована на національно-патріотичне виховання дітей та молоді;
- збільшення кількості проведених зустрічей дітей і молоді з ветеранами війни, борцями за незалежність України у XX столітті, учасниками антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях;
- збільшення чисельності молоді, готової до виконання обов'язку із захисту Батьківщини, незалежності та територіальної цілісності України;
- збільшення кількості заходів із вшанування героїв боротьби українського народу за незалежність і територіальну цілісність України» [7].

Отже, для цього необхідно чітко знати критерії і показники національно-патріотичного виховання відповідно до функціональної діяльності бібліотек для дітей. Адже їхнє практичне застосування необхідне як для мо-

ніторингу й оцінки реального стану роботи з національно-патріотичного виховання, так і для застосування нових дієвих напрямів, форм, засобів організації, що сприяли б підвищенню його ефективності. Серед основних критеріїв сучасного патріотичного виховання науковці виділяють ті, які спрямовані на вимірювання двох складових патріотизму – патріотичної свідомості, патріотичної поведінки та їхніх компонентів. Перший має первинно суб'єктивну основу, а другому відповідно властива об'єктивна. Про що й наголошується в Стратегії «в Україні національно-патріотичне виховання дітей та молоді має стати одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, сповідує європейські цінності, готова до виконання обов'язку із захисту Батьківщини, незалежності та територіальної цілісності України» [7].

Оскільки бібліотеки для дітей обслуговують дітей до 15 років, то критерієм оцінювання результатів роботи з національно-патріотичного виховання служить діяльність як процес формування патріотизму у свідомості і цінностях юних користувачів. Адже реальний прояв у практиці патріотично спрямованої особистості можливий у значно пізнішому віці.

А основними критеріями патріотичної вихованості старшокласників є: інформаційно-пізнавальний, світоглядний, мотиваційно-цільовий, діяльнісно-результативний, які і є виміром ефективної діяльності як освітніх закладів, так і позашкільних установ, зокрема бібліотек.

ІНФОРМАЦІЙНО-ПІЗНАВАЛЬНИЙ КРИТЕРІЙ характеризує рівень знань патріотичного характеру та відображається в таких показниках:

- рівень засвоєння знань з історії України;
- знання сучасних важливих подій в Україні, вироблення власної позиції стосовно цих подій;
- знання рідної мови;
- знання свого родоводу, культури, традицій, звичаїв, символіки та мистецтва;
- здатність оцінювати патріотичну вихованість.

СВІТОГЛЯДНИЙ КРИТЕРІЙ характеризує переконаність старшокласника в необхідності патріотичної поведінки, його готовність до такої поведінки в навчальній, службовій, суспільній, культурно-дозвіллевій сферах життєдіяльності. Цей критерій виявляється у таких показниках:

-
- почуття гордості за свою країну, її видатних людей;
 - інтерес до майбутнього Батьківщини, держави;
 - усвідомлення своєї належності до рідного народу, його духовних надбань;
 - повага до рідної мови, культури, традицій.

МОТИВАЦІЙНО-ЦІЛЬОВИЙ КРИТЕРІЙ становить мотиваційну основу патріотичної вихованості, визначає спрямованість і структуру життєво важливих цілей. Основними показниками критерію є:

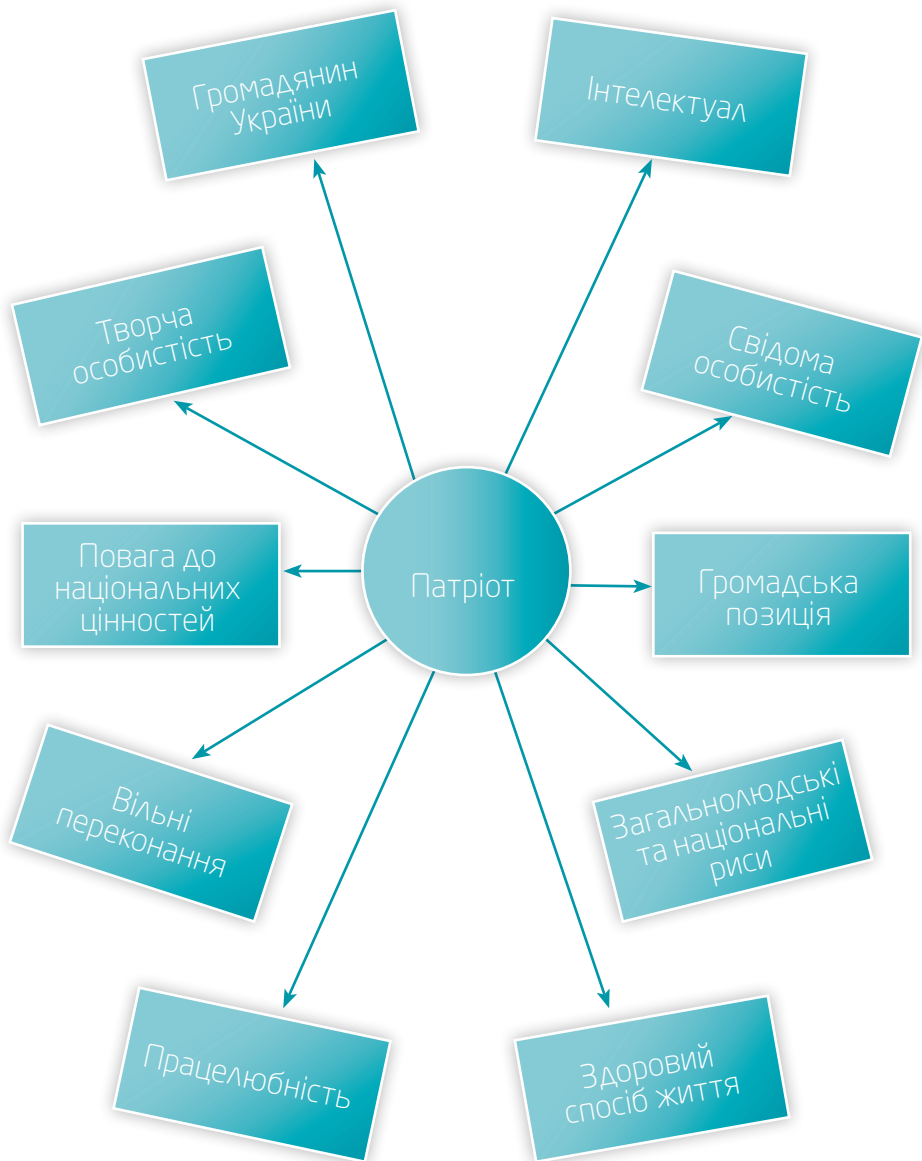
- свідоме ставлення до участі у розбудові незалежної держави;
- зміцнення її авторитету на світовій арені, служба на користь українського народу;
- усвідомлення значущості патріотичного виховання для майбутньої професійної діяльності;
- прагнення до самовдосконалення особистості, поглиблення патріотичних знань.

ДІЯЛЬНІСНО-РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ КРИТЕРІЙ відображає наявність умінь і навичок патріотичного виховання учня у процесі діяльності. Основними показниками цього критерію є: успішність старшокласника у вивченні історії рідного краю, Батьківщини [1].

Під показниками формування патріотизму в користувачів-дітей бібліотек для дітей слід розуміти особливості виявлення кожного з його компонентів. Так *когнітивний компонент патріотизму* визначається розумінням користувачів-дітей атрибутів власної держави, своїх прав і обов'язків, переконанням у розвитку України як демократичної держави та розумінням важливості саморозвитку для всілякого сприяння зміцненню державності й суспільного добробуту.

ЕТНОІДЕНТИФІКАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ ПАТРІОТИЗМУ проявляється в розумінні своєї єдності з українським етносом, у знанні звичаїв, традицій рідного народу, його складної долі та передбаченні подальшої історичної перспективи його прогресивного зростання. Він проявляється у здатності дітей включатися в діяльність, спрямовану на пізнання культури й традицій свого регіону для збереження цих надбань для майбутніх поколінь.

ЕМОЦІЙНО-МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ ПАТРІОТИЗМУ виявляється в бажанні школярів активно включатися в краєзнавчо-пошукову, предметно-перетворювальну діяльність та в діяльність, спрямовану на збереження історичної пам'яті свого рідного краю, пам'яток культури, вшанування визначних осіб конкретного регіону. Отже, патріот це:

Саме тому, використання критеріїв патріотичної вихованості дітей та їхніх показників дає можливість оцінювати ефективність процесу патріотичного виховання в бібліотеках для дітей і досягати дієвості застосовуваних форм, засобів, методів роботи.

На сьогодні науковцями розроблено комплексну систему діагностики та оцінювання роботи з національно-патріотичного виховання. Зокрема на основі експериментально-наукових досліджень розроблені рівні оцінювання розвитку патріотизму у дітей-старшокласників шкільних і позашкільних установ [1] та рівні визначення дієвості (результативності) та ефективності самого процесу національно-патріотичного виховання [3], які й необхідно використовувати у своїй практиці бібліотекам для дітей (див. таблиці № 1, 2).

Таблиця № 1

Рівні визначення розвитку патріотизму у старшокласників

Високий рівень	Цей рівень розвитку патріотизму дітей характеризується стійкою мотивацією, бажанням включатися в пізнавально-розвиваючий та інші види діяльності патріотичного спрямування, творчим пізнанням себе і суспільства, високим усвідомленням своєї ідентичності з рідним народом. Такі школярі творчо розв'язують проблеми в системі «Я» – «Держава» – «Суспільство» й реалізують їх у своїй життєдіяльності. У них завжди чітко проявляється стійка мотивація до діяльності. Їхнє мислення є теоретично-узагальнюючим і вирізняється глибоким аналізом етнічного змісту. Вони здатні аналізувати, узагальнювати та ставити наукові проблеми в цій системі й прагнуть їхнього розв'язання. Учні високого рівня можна віднести до творчого особистісного типу.
Середній рівень	Даний рівень розвитку патріотизму старшокласників характеризується вибірковою мотивацією, яка дозволяє їм достатньо усвідомити взаємозалежність своїх прав і обов'язків як визначальних атрибутів державності. Їхні уміння є продуктивними, що дозволяє брати участь у навчальній та інших видах діяльності. Такі діти будують алгоритми і застосовують на практиці систему «Я» – «Держава» – «Суспільство». Проте у даних школярів переважає практична діяльність патріотичного спрямування, мотивація стійко виявляється лише в деяких випадках. Учні цього рівня вирізняються змістовно-нормативним мисленням. Вони знають народні обряди, звичаї, традиції, норми і способи їх прояву.

Низький рівень	Такий рівень розвитку патріотизму дітей окреслюється ситуативною мотивацією до включення в різні види діяльності, репродуктивним осмисленням законів та інших атрибутів державності, ситуативним усвідомленням свого взаємозв'язку з культурою, звичаями й традиціями рідного народу, а також репродуктивними вміннями, що виявляються в різноманітних видах діяльності. У таких старшокласників переважають моральні дії патріотичного спрямування за механізмом наслідування. Їхня мотивація є ситуативно-імпульсивною і проявляється за конкретних зовнішніх та внутрішніх умов. Мислення школярів цього рівня синкретично-ситуативне, вони поверхнево знають традиції, звичаї і розуміють їх на рівні емпіричних фактів без відповідного узагальнення.
-----------------------	--

Таблиця № 2

Рівні визначення дієвості та ефективності процесу національно-патріотичного виховання

Високий рівень	Процес національно-патріотичного виховання характеризується активністю, цілеспрямованістю, високим ступенем організації його суб'єктів, ритмічністю, збалансованим використанням засобів, форм, методів, технологій для досягнення очікуваних результатів. Суб'єкт-об'єктивні відносини є оптимальними. Інтереси вихователів і виховуваних збігаються, взаємовідносини достатньо гармонійні, мотивація у процесі спільної діяльності позитивна і стійка. Очікуваний результат є досяжним.
Середній рівень	Процес національно-патріотичного виховання характеризується відносною організованістю, мінімальною активністю, незбалансованим, непродуманим використанням форм, методів і засобів для досягнення найближчих завдань. Перспективні й інноваційні напрями діяльності відсутні. Суб'єкт-об'єктивні взаємозв'язки нестабільні. Інтереси вихователів і виховуваних збігаються лише частково, відносини не стійкі, не мають істотного підґрунтя. Позитивна мотивація у процесі спільної діяльності виявляється непостійно, разом із негативними моментами. Очікуваний результат досягається не повною мірою, частково.
Низький рівень	Процес має малокерований, неорганізований, стихійний характер. Взаємодія між його суб'єктами відсутня. Суб'єкт-об'єктивні взаємозв'язки формальні або відсутні. Позитивно орієнтована мотивація в процесі діяльності не виявляється. Очікуваний результат не досягається.

Для визначення результатів національно-патріотичного виховання в бібліотеках для дітей за допомогою системи критеріїв і показників, що розглядалися вище, слід проводити системний моніторинг найважливіших напрямів цієї діяльності – моніторинг результатуючих показників (моніторинг результатів і впливу). Методика проведення моніторингу передбачає такі моменти:

- складання короткого плану аналізу патріотичного виховання і його результатів, розробку методичних матеріалів і документів для його проведення, де визначаються: мета й завдання моніторингу; перелік найважливіших напрямів діяльності, найзначніших заходів; методи аналізу й інструментарій його здійснення; робочі гіпотези й очікувані результати; порядок проведення моніторингу і підведення його підсумків;
- збір даних (інформації) про стан національно-патріотичного виховання: кількість заходів, кількість учасників, вікові категорії користувачів, якість проведення. Джерелами інформації про предмет дослідження можуть бути: інтерв'ювання, анкетування, спостереження, вивчення облікової документації (щоденники роботи);
- обробка даних: розробка таблиць групування; класифікація, систематизація результатів діяльності з виокремленням ознак позитивного й негативного характеру; аналіз виконаної поточної роботи в межах моніторингу, аналіз впливу конкретних значних заходів;
- аналізування та оцінювання виховної роботи бібліотеки з різними віковими категоріями користувачів. При цьому оцінюються як кількісні показники (кількість заходів, їхня класифікація щодо теми, вікового призначення та ін., кількість залучених нових користувачів), так і якісні – ефективність заходів (емоційний вплив на учасників, зміна ситуації після проведення та ін.);
- висновки про стан і результати національно-патріотичного виховання, формулювання рекомендацій щодо подальшого поліпшення виховного процесу. У висновках відображаються: загальна оцінка стану патріотичного виховання і досягнутих результатів, їхнє порівняння з попереднім результатом; ступінь відповідності роботи вимогам, що висувуються, вирішуваним завданням, наявним можливостям; визначення лідерів і тих, хто відстає в організації проведення заходів із національно-патріотичного виховання, невикористані можливості, засоби, недоліки тощо; акцентування на першочергових завданнях, на виконанні яких необхід-

но зосередитися першочергово. Крім того подається інфографіка результатів моніторингу (діаграми, таблиці, схеми тощо);

- інформування про результати моніторингу ефективності національно-патріотичного виховання як організаторів діяльності цієї тематики, так і відповідних керівників та громадськість.

Схема процесу проведення моніторингу

Детальний опис проведення моніторингу подано в методичних рекомендаціях «Інформаційний моніторинг у бібліотеках для дітей», підготовлений НБУ для дітей у 2011 році та методиках проведення моніторингу і оцінювання творчого центру ТЦК (м. Київ) [6]. Ми ж наводимо лише деякі приклади обґрунтування та проведення моніторингового дослідження ефективності національно-патріотичного виховання.

Отже, **метою моніторингового дослідження** з національно-патріотичного виховання може бути – реалізація якості процесу національно-патріотичного виховання на рівні бібліотеки, ЦБС для дітей, бібліотек для дітей області; отримання об’єктивної інформації про стан організації та проведення виховної роботи з питань національно-патріотичного виховання; здійснення порівняльного аналізу результатів дослідження; відслідковування розвитку цього напрямку виховної роботи в досліджуваних містах і районах, конкретних бібліотеках та ін.

Об’єктом дослідження може виступати – організація процесу національно-патріотичного виховання як складової виховної роботи у системній діяльності бібліотеки; ефективність впливу конкретних масових заходів із національно-патріотичного виховання та ін.

Предмет дослідження – зміст національно-патріотичного виховання та інформаційно-бібліотечні ресурси, що забезпечують можливість формування й розвитку патріотичних почуттів, національної самосвідомості користувачів-дітей.

Методологія проведення експертизи ефективності заходів із національно-патріотичного виховання може включати в себе увесь арсенал дослідницьких методів з урахуванням його адекватності, придатності для отримання тих чи інших даних. Характер збору даних може змінюватися, зважаючи на просування процесу моніторингової експертизи. Але одним із основних інструментаріїв збору даних оцінювання суб’єктивної складової діяльності бібліотек для дітей із національно-патріотичного виховання є анкетування. Для визначення реальних результатів, а саме впливу або ефекту проведених заходів пропонуємо зразки анкет «Хто такий патріот?», «Я патріот?».

АНКЕТА ЧИТАЧА

ХТО ТАКИЙ ПАТРІОТ?

Любий друже! Бібліотека в рамках вільного мікрофону проводить опитування «Хто такий патріот?». Дай, будь ласка, відповіді на запитання:

1. Як ти вважаєш – хто такий патріот _____
2. Ти:
хлопчик
дівчинка
3. Скільки тобі років: _____

Дякуємо за відповіді!

Я – ПАТРІОТ?

Дорогі друзі! Запрошуємо Вас стати експертом впливу проведених бібліотекою заходів із національно-патріотичного виховання. Будемо вдячні за Ваші відповіді.

1. Чи пишаєтесь Ви тим, що є громадянином України?
1.1 так 1.2 важко відповісти 1.3 ні
2. Чи цікавитесь Ви історію свого рідного міста?
2.1 так 2.2 важко відповісти 2.3 ні
3. Чи дотримується Ваша родина звичаїв та традицій нашого народу?
3.1 так 3.2 важко відповісти 3.3 ні
4. Якою мовою Ви спілкуєтесь?
4.1 російською 4.2 українською 4.3 іншою (напишіть) _____
5. Якою мовою Вам зручніше читати книжки?
5.1 українською 5.2 російською 5.3 іншою (напишіть) _____
6. Чи відвідуєте Ви масові заходи в бібліотеці?
6.1 так, часто 6.2 так, іноді 6.3 ні
- 6.а. Якщо «так», то напишіть які _____
7. Чи любите Ви свою країну?
7.1 так 7.2 важко відповісти 7.3 ні
8. Чи вважаєте Ви себе патріотом України?
8.1 так 8.2 важко відповісти 8.3 ні
9. Вкажіть свій вік _____; стать: хлопчик дівчинка

Дякуємо!

Відповідно до завдання моніторингу ефективності заходів із національно-патріотичного виховання збір даних здійснюється за допомогою обов'язкового статистичного методу, на основі кількісних показників – бібліотечної документації (щоденників роботи та ін.), що допоможуть порівняти бажані результати з наявними. Для збору інформації пропонуємо відповідні індикатори (див. таблицю № 3).

Таблиця № 3

кількість користувачів (усього)	кількість проведених заходів (усього)	в т.ч. кількість проведених заходів національно-патріотичної тематики	кількість користувачів, що відвідали заходи (всього)	в т.ч. кількість користувачів, що відвідали заходи національно-патріотичної тематики	результативність	вплив

Патріотизм є таким глибинним відчуттям, що виміряти, як він змінився відповідно до кількості проведених заходів та їхнього масштабу – дуже важке завдання. Роль і функції об'єктивної оцінки результатів роботи з національно-патріотичного виховання полягають не у фіксації показників із відповідними організаційними й іншими висновками відносно «винних», а якраз у зворотному – у виявленні можливості розвитку, визначенні шляхів і засобів підвищення ефективності, досягнення вищих рубежів, показників. Тому розробка універсальної методики аналізу і оцінки неможлива. Ця справа творча і допускає використання всього того, що розроблено з даної проблеми як у науково-дослідних центрах, так і в конкретних бібліотеках для дітей, які здійснюють безпосередню діяльність із патріотичного виховання різних категорій користувачів-дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Власенко О., Богдан І. Методика формування патріотизму в учнів старших класів у позакласній роботі вчителя // Тенденції модернізації національних освітніх систем : збірник наукових праць / за ред. О.С.Березюк, О.М.Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 158 с. – [Електронний ресурс] // Житомирський державний університет імені Івана Франка : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/13050/1/7.pdf>. – Назва з екрана. – Електрон. версія друк. вид. – Дата звернення : 16.07.16.
2. Горошко А. Глосарій термінів з моніторингу та оцінювання. / Горошко А., Нарчинська Т., Озимок І., Тарнай В. – Київ : Українська асоціація оцінювання, 2014 – 32 с. [Електронний ресурс] // Українська асоціація оцінювання : [веб-сайт]. Режим доступу : http://www.ukreval.org/images/publikacii/gl_16.pdf. – Назва з екрана. – Електрон. версія друк. вид. – Дата звернення : 16.07.16.
3. Діденко О. Критерії ефективності державної політики національно-патріотичного виховання молоді в Україні / О. Діденко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2014. – Вип. 1. – С. 175–184. – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2014_1_21. – Назва з екрана. – Електрон. версія друк. вид. – Дата звернення : 16.07.16.
4. Інформаційний моніторинг в бібліотеках для дітей : метод. реком. / Держ. закл. «Нац. б-ка України для дітей» ; уклад. О.Б. Петренко, Т.М. Турбаніст. – К., 2011. – 20 с.
5. Купрій В., Паливода Л. Громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів влади : навч. посіб. / Купрій В., Паливода Л. – К. : Макрос, 2011. – 200 с. [Електронний ресурс] // Творчий центр ТЦК : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://ccc-tck.org.ua/download/library/12/> – Назва з екрана. – Електрон. версія друк. вид. – Дата звернення : 16.07.16.
6. Моніторинг дитячого читання в бібліотеках України для дітей : метод. поради / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. О.Б. Петренко. – К., 2007. – 16 с.
7. Стан розвитку оцінювання в Україні : попит, пропозиція, інституціоналізація [Електронний ресурс] // Українська асоціація оцінювання :

-
- [веб-сайт]. – Режим доступу : http://www.ukreval.org/images/publikacii/Baseline_Study_Report_2012_UKR.pdf. – Назва з екрана. – Електрон. версія друк. вид. – Дата звернення : 16.07.16.
8. Тренінг «Моніторинг та оцінка» [Електронний ресурс] // Творчий центр ТЦК: [веб-сайт]. – Режим доступу : http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00JGZQ.pdf. – Назва з екрана. – Електрон. версія друк. вид. – Дата звернення : 16.07.16.
9. Указ Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки» [Електронний ресурс] // Президент України. Петро Порошенко : [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/5802015-19494>. – Назва з екрана. – Електрон. версія друк. вид. – Дата звернення : 16.07.16.

**Моніторинг та оцінка ефективності
процесу національно-патріотичного виховання
юних користувачів у бібліотеках України для дітей**

консультація

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко.

Автор-укладач О.Б. Петренко.

Літературний редактор В.В. Зеленська.

Комп'ютерна верстка Н.В. Ярчак.

Підписано до друку 20.09.2016 р.

Зам. № 18. Наклад 75 прим.

Видавець та виготовлювач

НБУ для дітей

вул. Баумана, 60, м. Київ, 03190

Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91

<http://www.chl.kiev.ua>

mail: library@chl.kiev.ua

НБУ для дітей

вул. Баумана, 60, м. Київ, 03190

Тел/факс. 400-65-87, тел.: 400-05-01, 400-70-91

<http://www.chl.kiev.ua>

mail: library@chl.kiev.ua